

Palliativ vård och omsorg

Utbildning oktober 2019

Med föreläsare från Palliativa rådet i Sörmland

Anna Åström
SSIH Strängnäs

Vad är palliativ vård?

Vad är palliativ vård?

Definition av palliativ vård enligt WHO

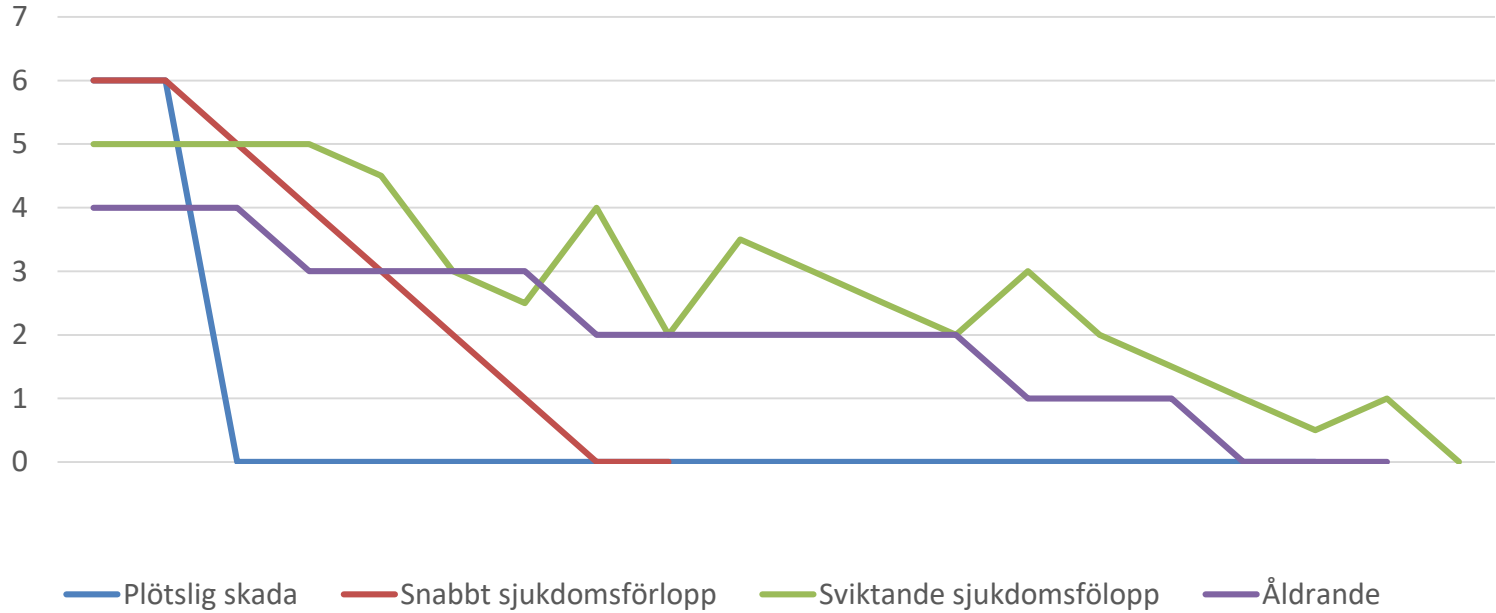
“Palliativ vård bygger på ett förhållningssätt som syftar till att förbättra livskvaliteten för patienter och de närstående, genom att förebygga och lindra lidandet genom tidig upptäckt, bedömning och behandling av smärta och andra fysiska, psykosociala och andliga problem som kan uppkomma i samband med livshotande sjukdom.”

Palliativa vårdens hörnstenar

- 1.Lindra symtom
- 2.Teamarbete efter den sjukes behov
- 3.Kontinuitet i vården och bra kommunikation mellan den sjuke, närstående och vårdpersonal, oavsett huvudman
- 4. Stöd till närstående

- När bot inte längre är möjligt krävs ett klart och medvetet förhållningssätt i omhändertagandet för att kunna hjälpa både patient och närstående. Då är palliativ vård –lindrande vård aktuell.
- Palliativ vård är en helhetsomhändertagande vård med en egen vårdfilosofi.
- Målet med vården är att ge bästa möjliga livskvalitet till den som är svårt sjuk oavsett var vården ges

Hur vi dör

Jonas Smedbäck
Vingåkers kommun

Omvårdnadsåtgärder

Smärta

- Vanligt symtom, påverkar livskvaliteten.
- All smärta syns inte, påverkas av känslor.
- Tänk på “Total pain”
(fysisk, psykisk, social och existentiell)
- Smärtutredning och skattning.
(samtal, VAS, NRS, APS, ESAS-r, IPOS)
- Kroppsliga tecken.
(andning, puls, uttryck, ansikte, m.m.)
- Åtgärda bakomliggande orsak.

Smärta, omvårdnadsåtgärder

- Lugnt förhållningssätt
- Tala lugnt och stilla
- Trygghet och närvaro
- Bekräfta känslor och smärta
- Ändra läge, kroppsställning
- Liggande / Sittande
- Justera komfortrollstol
- Byte av madrass
- Avlasta, bolstra
- Aktivera
- Social aktivitet
- Avledande musik
- Avslappningsövningar
- Taktil massage, beröring
- Sjukgymnastik, träning
- TENS
- Värme- eller kylbehandling

Oro/Ångest

- Vanligt i livets slut.
- Oro eller ångest.
- Dina egna tankar/känslor.
- Bakomliggande orsaker.
(smärta, infektion, hjärtsvikt, urinretention m.m.)
- Visar sig genom andra symtom.
(andnöd, hjärklappning, yrsel, panik, bröstsmärta m.m.)
- Ibland synlig, ibland dold.
- Förstärker andra symtom.
(blir förstärkt av andra symtom)
- Skatta symtomet.
(VAS, NRS, APS, ESAS-r, IPOS)

Oro/Ångest, omvårdnadsåtgärder.

- Vid oro/ångest
- Mänsklig närvaro
- Kroppskontakt, beröring
- Bekräfta känslor
- Bjud till samtal
- Lyssna utan svar
- Avslappnande musik
- Fysisk aktivitet
- Samvaro med andra
- Tyngdtäcke eller bollväst
- Vid ren dödsångest.
- Panik och mycket plågsamt
- Samtal och lyssna
- Bekräftelse
- Närvaro och lugnande besked
- Behov styr samtalet
- Kan behövas läkemedel

Illamående

- Vanligt och underskattat.
- Tala om orsaker.
(förstoppning, svamp, morfin, magkatarr, vätska i buk, njur- eller hjärtsvikt, infektion, fett- eller proteinrik, starka dofter, mat m.m.)
- Åtgärda bakomliggande.
- Gör analys genom.
(medicinsk bedömning, kroppslig undersökning, läkeemedelsgenomgång)
- Skattningsinstrument
(VAS, NRS, APS, ESAS-r, IPOS)

Illamående, omvårdnadsåtgärder

- Se över miljön, ren och fräsch
- Tillgodose frisk luft, vädra
- Undvika kraftiga dofter, odörer
- Lägesändra, olika ställningar
- Undvika plötsliga rörelser
- Avslappning och avleda
(massage, beröring, musik, TENS)
- Små portioner, mellanmål, kallt
- Prova och behåll lugnt förhållningssätt

Förvirring

- Lätt att feltolka som oro.
- Medvetandestörning, desorientering, minnessvårigheter och dygnsvariation.
- I livets slut “hjärnsvikt”.
- Åtgärda bakomliggande som. (infektion, förstoppning, feber, smärta, läkemedel, medicinskt, miljöombyte)
- Vanligt med rastlöshet, motorisk orolighet, svårt att komma till ro.
- Mindre vanligt med stillsam form, tillbakadragen symtombild, mer trött och lugn, svårt att föra samtal eller besvara frågor.
- Åtgärda bakomliggande orsaker.

Förvirring, omvårdnadsåtgärder

- Skapa lugn miljö
- Minimera störande stimulans
- Närvaro och begränsa antalet vårdare
- Arbeta lugnt och systematiskt
- Tydlighet, presentation, förklara allt du gör
- Lugnt kroppsspråk och ögonkontakt
- Begränsa information
- Svag belysning

Andnöd

- En subjektiv upplevelse.
- Vanligt med bakomliggande.
(lunginflammation, hjärtsvikt, KOL, vätska i buk)
- Genomför undersökningar som leder till ökad livskvalitet.
- Kan vara ett uttryck för ångest
(andningssvårighet och yrsel, tryck över bröst och kvävning, behandla ångest också)
- Skatta även detta.
(VAS, NRS, APS, ESAS-r, IPOS)

Andnöd, omvårdnadsåtgärder

- Mänsklig närvaro mycket viktigt
- Beröring, taktil massage, kontakt
- Kroppsposition, positioneringskuddar
- Frisk luft, fläkt
- Höjd huvudända
- Lätta på skärp eller kläder
- Lungt bemötande och miljö, tydlighet
- Assistera andnings- eller hostteknik
- Fysisk aktivitet, träning, PEP-flöjt
- Avslappnande musik

Källor

- Vårdprogram Palliativ vård i livets slut
- Vårdhandboken
- Betaniastiftelsen
- Palliativt kunskapscentrum
- Palliativa Rådet i Sörmland
- Svenska Palliativregistret

Gunilla Bertlind
SSIH Strängnäs

Munhälsa Nutrition Elimination

Åsa Svensson Palliativa Avd/SSIH Eskilstuna
Eva Karlsson SSIH Katrineholm

Anna Åström
SSIH Strängnäs

Den döende patienten

Den döende patienten

- Vi är olika och har levt olika liv/har olika erfarenheter
- Alla ska vi dö
- Vi kan följa den som ska dö en bit på vägen
- Viktigt att alla är införstådda att döden är nära
- Att kunna förbereda sig på olika sätt
- ”Tillåtelse” att dö, det är naturligt att dö.
- Hur lång tid tar det?

Symtom hos den döende

- **Trötthet**
- **Minskad aptit**
- **Kroppsliga förändringar:**
 - Ödem
 - Oförmåga att reglera puls, blodtryck och temperatur,
 - minskad urinproduktion,
 - huden kan bli kall, varm och/eller fuktig, förändrad hudfärg,
 - ögonen kan vara slutna, öppna eller halvöppna,
 - förändrade andningsmönster

- Rossel
- Torra slemhinnor
- Sinnet och medvetandet
- Dör ofta lugnt och stilla men det händer också att den sista tiden blir orolig

Susanne Spörk
SSIH Nyköping

Omhärdertagande efter döden

När döden inträffat

- Omhändertagande av kroppen
- Möta de anhöriga
- Lokala anvisningar
- Olika kulturer
- Efterlevandesamtal
- Palliativa registret
- Personalstöd
- Utbildningar

